

Tempo v talianskej škole šermu

Je neodškriepiteľné, že tempo je jedným z fundamentálnych prvkov v šerme. Nezáleží pri tom, či hovoríme o nemeckej škole, talianskej, francúzskej, alebo napríklad o ázijských bojovým umeniach. V tomto článku chcem rozprávať o tempe z pohľadu talianskej školy šermu, ktorej majstri tomuto prvku venovali veľkú pozornosť a rozpracovali exaktný systém s vlastnou terminológiu. Tento článok je venovaný všetkým, ktorí uznajú jeho obsah za prínosný a pomôže im aspoň trochu lepšie orientovať sa v tejto problematike.

Čo teda znamená výraz tempo? Významovo ide o taliansky výraz pre slovo doba, čas alebo takt. Aj slovenčina pozná slovo tempo, preto jeho význam čitateľovi nebude neznámy. Viac dôležité je vedieť, ako význam tohto slova súvisí so šermom. Ak sa pokúsim vysvetliť to čo najjednoduchšie, tempo je jeden časovo ohraničený kontinuálny pohyb v šerme, teda čas v ktorom môžeme útočiť na protivníka počas jeho konania, alebo voči nemu získať výhodu iným spôsobom. Tempo je teda jeden pohyb, ktorý má svoj začiatok, priebeh a koniec. Ohraničenosť je dôležitá a majstri hovorili, že jedno tempo, teda pohyb a čas potrebný na jeho vykonanie sú ohraničené dvoma nečinnosťami. Potom z nášho pohľadu akýkoľvek jeden, kontinuálny neprerušovaný pohyb súpera poskytujúci nám možnosť a výhodu protiútoku bude jedným tempom. Výpad bodom je jedno tempo, zmena strehu je jedno tempo, kryt je jedno tempo, alebo náprah na sek je jedno tempo. Treba si uvedomiť že neexistuje jedno univerzálne tempo v zmysle časového trvania. Ako príklad použijem výpad bodom, ktorý budeme považovať za jedno tempo. Povedzme, že ja som pomalý a môj výpad bude trvať 1 sekundu. Povedzme, že môj protivník je rýchlejší a dokáže výpad vykonať za 0,5 sekundy. Obidva výpady sú spravené v jedno tempe, avšak každé trvá inú dobu.

Podľa Fabrisa je tempom pohyb súpera len vtedy, ak je vykonaný v menzúre, teda vo vzdialenosti, odkiaľ je možné na súpera dosiahnuť. Ak by totiž náš protivník vykonal akýkoľvek pohyb mimo menzúry (*Fuori misura*) nemohli by sme naňho v tomto tempe dosiahnuť a preto by takýto pohyb pre nás neznamenal výhodu. Šlo by teda len o mutáciu (výraz používaný na akúkoľvek zmenu polôh tela, zbrane, atď.). Dôvod prečo jeden pohyb dostal v šerme meno tempo je ten, že človek v jednom čase a pohybe nie je schopný spraviť dva rôzne pohyby naraz. Preto ak zaútočíme na súpera správne v jeho pohybe, mali by sme vždy zasiahnuť, pretože on nebude vo svojom konaní schopný spraviť pohyb iný, ktorým by sa dokázal nášmu útoku ubrániť. Takto vedený útok Fabris vola útok v tempe – *In Tempo*.

Nadviažem na skôr popísané ešte vzťahom menzúry, teda vzdialenosti medzi bojovníkmi k tempu. Povedali sme si už, že ak je protivník ďaleko mimo náš dosah, nachádza sa mimo menzúry (Fuori Misura). Ak som spomenul vzdialenosť mimo menzúry je potrebné výklad doplniť aj o ďalšie dva základné druhy vzdialenosti, bez ktorých by naša vedomosť nebola kompletná. Sú to ďaleká, alebo vzdialená menzúra (Misura Larga) a tesná menzúra (Misura Stretta). Vzdialená menzúra je tá, s ktorej na protivníka dosiahneme výpadom, teda vykročením prednej nohy. Tesná menzúra je taká vzdialenosť, kedy na protivníka dosiahneme spôsobom pie fermo (pevnou nohou), teda predklonením váhy tela, alebo vystretím ruky, teda bez posunutia chodidiel. Ak stojíme mimo menzúry a chceme využiť tempo súpera, môžeme konať dvomi spôsobmi. Je dobré súpera buď vyprovokovať k pohybu vpred použitím výzvy (Invito), alebo finty (Finta), alebo vstúpiť do menzúry odkiaľ naňho dosiahneme a až potom útočiť v tempe. Fabris radí útočiť iba v súperovom pohybe vpred. Nevýhodu útočenia do súperovho pohybu vzad budem ilustrovať na nasledujúcom príklade. V pohybe vzad súper láme našu menzúru, teda znižuje náš dosah naňho. To mu poskytuje dostatok času a priestoru kryť a viesť protiútok (reagovať spôsobom Dui Tempi), alebo čo je pre nás ešte horšie vstúpiť do nášho útočného pohybu vpred vlastným útokom v tempe. Preto Fabrisova rada o útoku do dopredného pohybu súpera sa javí logickou a funkčnou. Vzťah tempa a menzúry komentuje Capo Ferro ešte aj tvrdením, že tempo, teda pohyb (útočný) v Misura Stretta bude vždy kratší a teda rýchlejší ako pohyb v Misura Larga.

Ak sme teda pochopili čo znamená tempo v šerme, povieme si teraz niečo o konceptoch a formách tempa využívaných talianskou školou. Ide o Dui Tempi (dve tempá), In Tempo (v tempe), Contra Tempo (proti tempu), Mezzo Tempo (polovičné tempo), Stesso Tempo (súčasnú tempo).

Dui Tempi – Ide o systém dvoch akcií vykonaných za sebou. Medzi každou akciou sa nachádza krátka nečinnosť. Jednoduchým príkladom dvoch temp je kryt a odveta, alebo napríklad dva výpady vedené za sebou. Nezáleží teda, či akcia má defenzívny alebo ofenzívny charakter. Ak budeme striktní v pohľade na filozofiu tempa v talianskej škole, potom napríklad aj sek, ktorý je vedený z náprahu (čepel' v náprahu koná pohyb jedným smerom, potom sa na chvíľu zastaví a v seku sa pohybuje opačným smerom) bude vykonaný v dvoch tempách. Medzi dvoma pohybmi je určitá nečinnosť, teda pauza.

In Tempo – Je to naše konanie v súperovom pohybe. Ak by sme útočili na súpera keď sa nepohybuje, teda je nečinný útočili by sme mimo tempa. Bolo by to veľmi nebezpečné a neuvážené z dôvodov o ktorých sme hovorili vyššie.

Contra Tempo – znamená proti tempu. Tradičná talianska škola, teda škola zo sedemnásteho storočia považovala za Contra tempo vlastný útok vedený v súperovom útok, teda to, čo dnes poznáme pod Stesso tempom. Podstatou bolo získanie výhody v súperovom útočnom konaní presadením vlastného tempa, ktoré mohlo byť kratšie, alebo rovnako dlhé voči tempu súpera. Väčšina akcií majstrov sedemnásteho storočia sú vykonané v Contra tempe. V súčasnosti je tento výraz vysvetľovaný ako útok do najskoršieho taktu súperovho tempa.

Mezzo Tempo – Ide o polovičné tempo. Náš protiútok je vykonaný zhruba v polovici súperovho tempa. V takomto tempe útočíme vtedy, ak náš súper je príliš pomalý vo svojom konaní a teda náš pohyb je rýchlejší ako jeho, alebo ak vykonáva akcie so zbytočne veľkými pohybmi. Pri útoku v mezzo tempe sa vždy snažíme zasiahnuť predsunutú časť tela súpera ktorá je k nám v danej chvíli najbližšie. Capo Ferro radí, aby mezzo tempo bolo použité proti naturalistovi, teda silovému šermiarovi, ktorý nepracuje s menzúrou a tempom a je buď pomalý, alebo má rozťahané veľké pohyby. Tento spôsob práce s tempom si vyžaduje dôsledné cvičenie stať sa pohotovým a tiež znamená potrebu pohnúť sa vpred, teda proti útoku. Ako príklad uvediem súperovu snahu o kolmý sek na hlavu (Fendente), kde v jeho náprahu zasahujeme v polovičnom tempe predlaktie jeho ozbrojenej ruky. Významovo pochádza tento koncept mezzo tempa zo sedemnásteho storočia a neskôr. V šestnástom storočí bol tento výraz používaný v súvislosti s polovičným sek, ktorý trvá pol tempa v porovnaní so sek celým ktorý trvá celé tempo.

Stesso Tempo – Súčasné tempo je podstatou talianskej školy. Aj keď tento výraz na prelome šestnásteho a sedemnásteho storočia ešte nebol používaný, jeho princíp je totožný s tým čo učili Fabris, Capo Ferro, alebo Giganti. Koncept stesso tempa môžeme považovať za najviac účinný prvok v súvislosti s tempom v talianskej škole. V stesso tempe je spojená obrana a útok do jednej akcie. Mimochodom takýto prístup je základným filozofickým kameňom talianskej školy šermu. Capo Ferro hovorí, že každý útok musí byť súčasne obranou a každá obrana zároveň útokom. Čo teda znamená súčasné tempo? Jednoducho povedané jeho cieľom je zasiahnuť súpera v momente, keď mal jeho meč dopadnúť na naše telo, teda súčasne. Musí byť dodržaná podmienka, že súčasne s našim útokom zabránime tomu, aby jeho meč zasiahol nás. Uvediem tri príklady, kedy v jeho útoku v Stesso tempe zasahujeme vlastným a zároveň odstránime jeho hrot alebo ostrie z našej prítomnosti. Prvý bude použitím rapíra kedy vlastnou čepelou v bode do súperovho útoku vychýlime jeho hrot z linky a my súčasne zasahujeme. Takáto akcia sa dnes volá záraz. Fabris vo svojej knihe popisuje podobnú akciu v súčasnom tempe, avšak v súvislosti s krytom. Keď súper na nás

vedie diagonálny sek zhora (Squalebrato), nastavíme v súčasnom tempe silnú časť našej čepele (Forte) proti jeho čepeli, ale tak, že hrot nášho rapíru nie je mimo jeho prítomnosti, ale mieri na jeho tvár. Takto potom v kryte súčasne zasahujeme bodom v stesso tempe. Druhým príkladom je použitie dýky v ľavej ruke, ktorou odstránime súperov útok a súčasne útočíme vlastným. Capo Ferro hovorí o tom, že žiadny kryt dýkou by nemal byť spravený bez súčasného útoku rapírom. Tretím príkladom bude náš útok to súperovho útoku v stesso tempe s použitím úhybu. Zbavíme sa tak súperovej čepele a súčasne zasahujeme. Reakcia na súperov výpad úhybom dnes známym ako inkvartáta so súčasným bodom je príkladom takejto možnosti použitia Stesso tempa.

Nech ide o akékoľvek tempo, pre jeho realizáciu je potrebné sledovať konanie súpera a urobiť si predstavu o jeho rýchlosti a včasnosti. Ak chceme súperovi vojsť do tempa, musíme si byť istí, či naše tempo bude kratšie, alebo minimálne rovnako dlhé ako jeho tempo. Na zhodnotenie situácie v tejto súvislosti nám môže pomôcť všimnúť si nasledujúce skutočnosti:

1. vzdialenosť nášho hrotu od cieľa
2. vzdialenosť súperovho hrotu od nás
3. vzdialenosť nášho forte od súperovej čepele
4. vzdialenosť súperovho forte od našej čepele
5. menzúra v akej sa navzájom nachádzame

Tým sa dostávame na koniec tohto článku. Ak ste ho prečítali až sem, mali by ste mať aspoň, hrubý obraz o tom, čo znamená tempo, útočiť v tempe, alebo byť včasný. Je dôležité uvedomiť si, na čom stoja princípy talianskej školy v súvislosti s tempom. Tradičná talianska škola (17. stor.) ešte stále uprednostňuje čisto funkčný a smrtiaci princíp útoku do súperovho útoku, aj keď reakciu v dvoch tempách tiež pozná. Konanie spôsobom kryt a riposta (odveta, odbod) je však doménou neskoršej, Francúzskej školy. Na záver cítim potrebu upozorniť ešte na to, že niektoré akcie v tempe je potrebné cvičiť s ochrannými pomôckami, minimálne so šermiarskou maskou, pretože boli vyvinuté na zabitie súpera a preto ak sú vykonané správne, sú veľmi nebezpečné. Želám Vám teda veľa úspechov a presnú ruku vo vašom cvičení priatelia.